

تجزیه و تحلیل معماری

۱- فرم

فرم به معنای شکل، ریخت و هیأت به کار می‌رود. در ادبیات فلسفی زبان فارسی به جای واژه فرم، واژه صورت به کار می‌رود و صورت چیزی است که شی به واسطه آن شناخته می‌شود.

الف) مشخصات بصری فرم:

۱- شکل

۲- اندازه

۳- رنگ

۴- بافت

۵- مکان

۶- جهت

۷- تعادل بصری

ب) عوامل تاثیر گذار بر فرم:

۱- عوامل عملکردی: سیرکولاسیون، نور، صوت، ارتباطات و ...

۲- عوامل طبیعی و اقلیمی: شیب، توپوگرافی، آب، باد، بارش و ...

۳- عوامل مربوط به فن ساخت: تکنولوژی، مصالح و ...

۴- عوامل معنوی-فرهنگی: اعتقادات و باورها و ...

۲- فضا

فضا به وسیله عناصری که آن را محدود کرده اند مشخص و تعریف می شوند. این عناصر و ارتباطشان با یکدیگر است

که یک فضا را می‌سازند و به فضا فرم می دهند. (گروتز ۱۳۷۴)

عرصه و حریم یکی از ویژگی‌های مهم فضاهای ساخته شده توسط انسان است و با تعریف آن ها فضا قابلیت استفاده

پیدا می‌کنند.

۳- الحاق و کاهش

ایده‌های الحاق و کاهش در طراحی بنا، مستلزم کم کردن بخش یا بخش هایی از فرم بنا یا اضافه کردن به آن می‌باشد. اساس این دو ایده، مبتنی بر درک این نکته است که طرح الحاقی، دارای اجزا غالب محسوسی می‌باشد، در حالی که در یک طرح کاهش، کلیت طرح محسوس و قابل شناخت است.

۴- کیفیت‌های بصری

الف) تعادل و تقارن

تقارن ترتیب متعادل اشکال مشابه فرم و فضا، حول یک خط (محور) یا یک نقطه مشترک (مرکز) می‌باشد. انواع تقارن:

۱- تقارن دو جانبه (حول یک محور) ۲- تقارن شعاعی (حول یک مرکز)

ب) تناسبات

پ) تضاد

ت) پایایی و پویایی (حرکت و سکون)

با توجه به عملکردها و کاربری‌های مختلف، فضاهایی طراحی می‌شوند که بعضاً القاگر مکث بوده و بعضی میل به حرکت در انسان ایجاد می‌کنند.

ث) پیچیدگی

۵- ورودی

عمل وارد شدن به یک فضا عموماً رسوخ در یک سطح عمودی است. ورودی می‌تواند مانند یک مرز عمل کند.

ویژگی ورودی:

۱- انواع دسترسی

۲- اشکال مختلف ورودی

۳- سلسله مراتب ورودی

۴- ورودی اصلی و فرعی

۵- مقیاس

۶- سلسله مراتب

به عنوان یک ایده شکل دهنده، مبحث سلسله مراتب در طراحی ساختمان‌ها، نمود فیزیکی از یک رشته مراتب صفت یا صفات است. این سلسله مراتب‌ها می‌توانند در قالب فرم و فضا بوجود آیند.

الف) سلسله مراتب فرمی:

فرم یا فضایی که از نظر سلسله مراتب مهم است به وسیله استثنایی بودن خود نسبت به حد مقرر و خلاف الگوی منظم و مقرر دارای اهمیت و معنی گردد.

ب) سلسله مراتب عملکردی:

نحوه تعیین تفاوت‌های عملکردی یا سمبلیک در میان اجزا یک بنا امر حساسی برای ایجاد یک نظام بارز سلسله مراتبی در میان فرم‌ها و فضاهای بنا محسوب می‌شود.

پ) سلسله مراتب فضایی:

۱- فضای باز

۲- فضای نیمه باز

۳- فضای بسته

۷- سیرکولاسیون

به معنای دسترسی و نحوه گردش در فضا است. سیرکولاسیون در فضاهای معماری نشانگر اجزا با معنی ایستا و پویا در کل ساختمان هستند.

الف) سیرکولاسیون افقی:

فرم یا فضایی که از نظر سلسله مراتب مهم است به وسیله استثنایی بودن خود نسبت به حد مقرر و خلاف الگوی منظم و مقرر دارای اهمیت و معنی گردد.

ب) سیرکولاسیون عمودی

پ) اجزای سیرکولاسیون:

۱- رسیدن به بنا: دید از فاصله

۲- ورودی بنا: از خارج به داخل

۳- شکل مسیر: ترتیب فضا

۴- ارتباطات مسیر و فضا: لبه‌ها، گره‌ها و ...

۵- فضاهای سیرکولاسیون: راهروها، بالکن، پلکان و ...

۸- هندسه

هندسه ایده شکل‌دهنده‌ای است که از اصول هندسه مسطحه و سه بعدی، برای تعریف فرم شکل یافته استفاده می‌کند.

الف) تناسبات هندسی خاص

ب) تناسبات و زیبایی‌شناسی

۹- نور

نور ابزاری است برای ایجاد فرم، فضا، کیفیت و کمیت و همچنین رنگ نور بر مشاهده و درک حجم و جسم موثر است.

الف) نور طبیعی

ب) نور مصنوعی

۱۰- بستر (بررسی سایت)

الف) بررسی اقلیمی

ب) باد و جریان هوا

پ) بررسی فرهنگی

۱۱- سازه و مصالح

در ساختمان معماری، عناصر سازه برای پوشانیدن دهانه فضاها و انتقال بار خود از طریق پایه‌های عمودی به سیستم پی‌سازی بنا به کار می‌روند. ابعاد و تناسبات این عناصر مستقیماً به وظایفی که در سیستم سازه برعهده دارند، بستگی دارد و بدین ترتیب داز نظر بصری می‌توانند نمایانگر اندازه و مقیاس فضاهایی باشند که در محصور کردن آنها سهیم هستند.